

MAD TROPPERNE

KULINARISK
HÅNDBOG

MADTROPNERNE

Madtropperne er en køkkenskole på Spejdernes Lejr, hvor du lærer at lave lækker, simpel mad over bål.

Grundtanken er, at Madtropperne skal sætte spor: Så din spejdermad kommer til at smage lidt bedre og være lidt vildere fremover.

På Madtropperne arbejder vi med, hvordan vi får maden til at smage af noget, se ud af noget, og hvor råvarerne kommer fra.

Denne håndbog samler Madtroppernes fineste tips og tricks samt de bedste grundopskrifter til nem og lækker lejrmad.

INDHOLD

MADTEORI

DET VIGTIGSTE FØRST

- Tilsmagning
- Konsistens
- Udkæring
- Tilberedning

OPSKRIFTER

FEM FAVORITTER

- Salsa verde
- Pandebrød
- Røget friskost
- Mayonnaise
- Lysyltede grøntsager

MAD I NATUREN

NYE SMAGSOPLEVELSER

- Hygiejnehelten
- Vilde urter
- Det basale feltkøkken

MAD TEORI

DET VIGTIGSTE FØRST

Hvad gør en ret til en succes? Et af svarene er, at der er balance mellem grundsmagene, og at retten kombinerer forskellige konsistenser.

Tænk bare på en hotdog: Brødet er blødt og sødt, pølsen er det fyldige og umami, de ristede løg er salte og sprøde, de rå løg er bitre og knasende, de syltede agurker er sure og saftige, ketchup det cremede og søde osv.

På de næste sider får du tips at til sammensætte et godt måltid eller den perfekte håndmad.

TILSMAGNING

DE FEM GRUNDSMAGE

KONSISTENS

DET SKAL FØLES GODT

UDSKÆRING

DET HANDLER OM TEKNIK

TILBEREDNING

ER DU RÅ ELLER STEGT?

TILSMAGNING

DE FEM GRUNDSMAGE

Menneskets smagssans kan opfatte fem forskellige smage. De kaldes de fem grundsmage: Surt, sødt, salt, bittert og umami.

Alle råvarer indeholder en grundsmag. Men de fleste råvarer indeholder mere end en grundsmag.

Når man laver en ret, skal alle grundsmagene være til stede for at opnå smagsmæssig tilfredsstillelse.

Smag i balance

Du kan balancere maden ved at tilsætte mere af en grundsmag, hvis en anden grundsmag er for overdøvende:

- Surt kan balancere sødt, salt og bittert
- Sødt kan balancere surt og bittert
- Bittert kan balancere sødt
- Salt kan balancere surt og bittert

DE FEM GRUNDSMAGE

SURT

citron
eddike
yoghurt
kærnemælk
syltede grøntsager

SØDT

honning
sukker
modne bær
kogte rodfrugter
sirup

SALT

kapers
soya
havurter
ansjos
spegepølse

BITTERT

grapefrugt
nødder
krydderurter
kaffe
kål og salat

UMAMI

kød
lagret ost
tang
svampe
olie

KONSISTENS

DET SKAL FØLES GODT

Konsistens er den følelse, maden giver os i munden, når vi spiser.

Konsistenser i vores mad er f.eks. blødt, fast, cremet, luftigt og sprødt.

Kombinerer du de forskellige konsistenser i en ret, gør du retten mere interessant at spise.

Et eksempel er en cremet suppe med drys af sprøde kerner og luftigt brød til.

KONSISTENSER I VORES MAD

BLØDT

modne tomater
bær
mozzarella
kogte grøntsager
røget friskost

FAST

hård ost
nødder
kød
pandebrød

CREMET

cremefraiche
hummus
mayonnaise
honning
grød

LUFTIGT

popcorn
flødeskum
marengs
kartoffelmos
brød

SPRØDT

rå grøntsager
ristede kerner
knækbrød
ristede løg
ristet brød

UDSKÆRING

DET HANDLER OM TEKNIK

Du kan ændre på en råvares konsistens ved at tænke i forskellige udskæringer. Et eksempel er en gulerod, der kan serveres i stave, tern, skiver, revet osv. for at tilføre en ret forskellige konsistenser.

Nogle udskæringer egner sig til at blive kogt eller stegt, andre er gode rå i en sandwich eller som topping på en suppe.

**EKSEMPLER PÅ
UDSKÆRINGER**

HEL

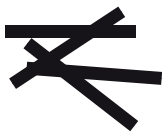
HALV

SKIVER

STAVE

TERN

REVET

SKRÅSNIT

TILBEREDNING

ER DU RÅ ELLER STEGT?

Alle råvarer kan tilberedes på alle måder.
Prøv selv! Har du f.eks. smagt grillet agurk?
Eller bagte radiser?

Hver metode byder på nye smagsoplevelser.

På næste side kan du se eksempler på
tilberedningsmetoder, der er mulige i
feltkøkkenet eller i spejderhytten.

TILBEREDNINGSMETODER

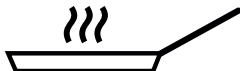
KOGE

BAGE

STEGE

GRILLE

DAMPE

RØGE

SYLTE

OP- SKRIFTER

FEM FAVORITTER

Vi har udvalgt fem favoritter, der kan peppe din lejrmat op. Du kan også lave alle fem, så har du et helt måltid.

Velbekomme!

SALSA VERDE

DEN RUSTIKKE LEJRPESTO

4 personer

Det skal du bruge

1 lille bdt. persille

50 g mandler

1 fed hvidløg

Saft og skal fra 1 citron (usprøjtet el. øko)

2 ½ dl olivenolie

Salt

Evt. 50 g kapers

Sådan gør du

Skyl og tør persille.

Skær kun de groveste stilke fra.

Hak persille, mandler og kapers fint.

Hak hvidløg meget fint.

Riv citronskal, og pres saften af citronen.

Rør alle ingredienserne sammen med olie, og smag til med salt.

TIP

Prøv med andre urter eller grønkål i stedet for persille.

PANDEBRØD

SPEJDERTOASTBRØD

4 personer

Det skal du bruge

1 dl vand
1 dl yoghurt eller ymer
1 tsk salt
150 g groft mel
150-200 g fint mel
Evt. olie til stegning

Sådan gør du

Bland vand, yoghurt, salt og mel sammen, og ælt til en fast dej.

Stil dejen til hvile et lunt sted i 5-10 min.

Del dejen i 8 stykker og tryk dem ca. 1 cm flade. Pensl evt. brødene med olie og bag dem gyldne på en pande.

TIP

Du kan vende de fladtrykte stykker dej i hele krydderier som kommen, spidskommen, fennikelfrø eller dildfrø, inden du steger dem. Det giver god variation og smag til brødene.

RØGET FRISKOST

BRUG RØGEN

4 personer

Det skal du bruge

5 l sødmælk

1 spsk smør

1 æg

500 g græsk yoghurt 10 %

Salt

Osteklæde/viskestykke

Røgsmuld

Sigte

Sådan gør du

Varm mælk op i en gryde (den skal næsten koge). Kom smør i, og lad det smelte. Rør æg og yoghurt sammen, og kom æggeblandingen i den varme mælk. Lad gryden stå over varmen (det må ikke koge), til konsistensen er kornet. Det sker stille og roligt, men kan tage op til en time. Rør jævnligt.

Læg et osteklæde (eller viskestykke) i en sigte, og tag ostekornene op i sigten lidt efter lidt.

Drys salt mellem lagene.

Der skal en lille smule mere salt til, end du tror.

Pres til sidst osten en anelse med fingrene, fold klædet ind over den, og sæt den i køleskabet i min. 6 timer.

Læg osten i en sigte, og anbring sigten i en gryde med røgsmuld og låg.

Sæt gryden på en rist over bålet.

Det tager ca. 10-12 minutter at få en fin røgsmag.

MAYONNAISE

DEN NYE LEJR-KLASSIKER

4 personer

Det skal du bruge

1 æggeblomme (helst stuetemperatur)

½ tsk salt

1 tsk æbleeddike

1 spsk sennep

2 dl olie

Sådan gør du

Del ægget, og kom blommen i en skål.

Fat piskeris, og pisk æggeblommen med salt, eddike og sennep.

Pisk olie i æggemassen i en tynd stråle og voila!

TIP

Rør din mayo med hakkede urter eller kapers. Du kan også tilsætte hakkede, linsyltede grøntsager og karry, så bliver mayoen pludselig til en remo.

LYNSYLTEDE GRØNTSAGER

FRISKT OG SPRØDT GRØNT

4 personer

Det skal du bruge

1 dl sukker

2 dl eddike

2 dl vand

Grøntsager i tynde skiver

Evt. krydderier

Sådan gør du

Kog sukker, eddike, vand og krydderier op i en gryde.

Tilsæt grøntsager, og lad dem koge i 2-3 min.

Lad grøntsagerne køle af i lagen, inden du serverer dem.

TIP

Du kan f.eks. bruge
rødløg, gulerod,
fennikel, agurk,
rødbede eller blomkål.

MAD I NATUREN

NYE SMAGSOPLEVELSER

Det smager bare lidt bedre, når vi laver mad og spiser i naturen. Selv snobrødet, som er blevet lidt sort og branket, smager fantastisk, når man sidder rundt om bålet sammen med de andre.

Her får du en lynhurtig hygiejne- huskeliste, en tjek- liste til det basale feltkøkken og inspiration til at plukke nogle af de vilde urter, som er lige uden for teltdugen.

HYGIEJNEHELTEN

VASK, SKYL OG SKIFT

Det er altid vigtigt med god hygiejne – især når man arbejder i det fri og laver mad til mange. Vær en hygiejnehelt, så ingen får ondt i maven.

Vask hænder ofte. Før og under madlavning, efter toiletbesøg, og når du har rørt ved kød, fisk, æg og grøntsager med jord på.

Skyl frugt, grøntsager, spirer og krydderurter, inden du spiser det.

Skift eller vask spækbræt og kniv, når du skifter råvare. Hold generelt kød og grønt hver for sig.

Skift karklude og viskestykke ofte.

VILDE URTER

SANKNING

At sanke betyder at samle, og bruges ofte i sammenhæng med at sanke urter, svampe og bær.

At sanke vilde urter er ikke kun for gourmetkokke, der laver ny nordisk mad. Vilde urter kan peppe din ret op med farve, smag og sprødhed. Brug dem eksempelvis i salater, sandwich, dressing og salsa verde.

Her er seks urter, som er lette at genkende, og som kan findes i de fleste skove, skel og læhegn.

FUGLEGRÆS

Hvornår

Maj-november

Hvor

Vejkanter, strandenge,
dyrket jord

God i

Salat og sandwich

MÆLKEBØTTE

Hvornår

Marts-september

Hvor

Marker, vejkanter,
græsarealer

God i

Sirup og salat

BRÆNDENÆLDE

Hvornår

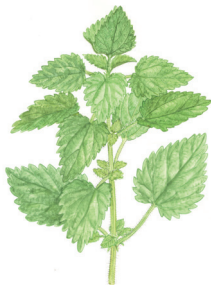
Næsten hele året

Hvor

Udkanten af buskadser,
halvville områder

God i

Brød og suppe

RAMSLØG

Hvornår

Februar-april

Hvor

Løvskov, lunde,
småkrat

God i

Salsa verde

SKOVSYRE

Hvornår

April-juni

Hvor

Skovbund i løvskov
og nåleskov

God i

Dressing og som pynt

SKVALDERKÅL

Hvornår

Marts-juni

Hvor

I udkanten af buskadser
og havebede

God i

Salsa verde og salat

DET BASALE FELTKØKKEN

Når du skal lave mad udenfor, skal der ikke meget til, for at gøre hele oplevelsen lidt bedre. Vi har samlet de vigtigste ting til dit basale feltkøkken:

- 2 gryder
- 1 pande
- 3 skåle
- 2 knive
- 2 spækbrætter
- 1 kartoffelskræller
- 1 grydeske
- 1 grilltang
- 1 piskeris
- 1 dåseåbner
- 1 decilitermål
- Bestik + mug
- Brænde + fyrtøj
- Arbejdshandsker til bål
- Brun sæbe
- Spand + klud + viskestykke
- Smagskit

Husk at tænde bålet i god tid inden det skal bruges.

SMAGSKIT

Sennep, olie, eddike,
salt, peber og honning

DIT NAVN

MADKULTUREN
bedre mad til alle

Med støtte fra

TrygFonden

Madtropperne er udviklet af Madkulturen til
Spejdernes Lejr med støtte fra TrygFonden.